Dubravka Dumanović
advokatski pripravnik u Novom Sadu

PRIKAZ PRESUDE EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA*

Slučaj: PRAYS PROTIV UJEDINJENOG KRALJEVSTVA

(Predstavka br. 33394/96)

1. UVOD

Podnosilac predstavke, u ovom slučaju Adela Ursula Prays, državljanka Ujedinjenog Kraljevstva, tvrdi da je bila žrtva kršenja člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koji se odnosi na zabranu mučenja. Predstavka je usmerena protiv Ujedinjenog Kraljevstva, a podneta je 23. jula 1996. godine. Odluka o prihvatljivosti predstavke je doneta 12. septembra 2000. godine.

Ova odluka je bitna, s obzirom da je ista novijeg datuma, jer postavlja kriterijume za definiciju pojma mučenja u modernom dobu. Ona je interesantna, posebno za domaće pravo, jer se odnosi na postupak i odnos službenih lica sa pritvorenicima i osuđenima na izdržavanju zakonske kazne. U našoj državi se o ovom pitanju u poslednje vreme mnogo govori, jer su iznete mnogobrojne primedbe na račun odnosa nadležnih organa sa pritvorenicima i zatvorenicima. Nakon pristupanja Srbije i Crne Gore Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, ovo pitanje postaje još interesantnije. Jasno je da će nadležni organi morati ozbiljno da se pozabave ovom temom, a u tome će im, između ostalog, pomoći i odluke Evropskog suda za ljudska prava.

* Rad primljen: 03. XI 2003.

2. PRAYS PROTIV UJEDINJENOG KRALJEVSTVA

a) Činjenice

Podnosilac predstavke, Adela Ursula Prays, nema ni ruke ni noge, što je posledica fokomelije izazvane Talidomidom, pa je stoga nepokretna i vezana za invalidska kolica. Ista takođe ima i problema sa bubrežima, pa je prinudena na često mokrenje. Dana 20. januara 1995. godine, za vreme postupka za naplatu duga u Okružnom sudu u Linkolnu, odbila je da odgovori na pitanja vezana za njeno imovno stanje i osuđena je na zatvorsku kaznu u trajanju od 7 dana, a iz razloga nepoštovanja suda. Sudija je nakon izricanja ove svoje odluke naredio da se gđa Prays odmah pošalje u zatvor u Vejkfildu. Prilikom napuštanja suda, podnosilac predstavke je pitala jednog zatvorskog službenika da li može da ponese punjač za bateriju svojih invalidskih kolica, na šta tvrdi da joj je isti odgovorio da ne može jer se to smatra luksuznim predmetom. Kako je predmetno suđenje održano pomenutog dana u popodnevним časovima, nije bilo mogućnosti da se podnosilac predstavke prebaci u zatvor do jutra, pa je zato noć provela u ćeliji policijske stanice u Linkolnu. Ćelija je imala samo drveni ležaj i dušek i bila je bez ikakve opreme za invalide. Podnosilac predstavke tvrdi da je bila prinudena da prespava u kolicima jer joj je ležaj bio previše tvrd, što bi joj prouzrokovalo bolove u kukovima. Isto tako, podnosilac tvrdi da su prekidači za svetlo i slučaj opasnosti bili van njenog domašaja, kao i da nije mogla da koristi toalet jer je bio viši od njenih kolica.

Iz zapisnika policijskog pritvora se vidi da je podnosilac predstavke po prispeću u 19:20 časova rekla dežurnom policajcu da ima problema sa bubrežima i hroničnu infekciju uha, ali joj u tom momentu nisu bili potrebni ni lekovi niti lekarska nega. U 19:50 je odbila ponudeni obrok i topli napitak. U 20:50 je rekla da joj je hladno, pa ju je dežurni zavio u dva ćebeta. Prilikom sledeće provere u 21:15 još uvek se žalila na hladnoću, a u 21:35 je zamotana još jednim ćebetom jer joj je još uvek bilo hladno i imala je glavobolju. Odbila je ponudeni napitak. Nakon toga je spavala, a u 23:15 kada se probudila tražila je lekara koji je došao u 23:50.

U lekarskom izveštaju navedeno je da se pacijent žali na hladnoću, glavobolju i mučninu. Konstatovano je da nije jela od prispeća iako joj je hrana nudena. Pacijent sedi u invalidskim kolicima, govori razumno i nema znakova smrzavanja. Izvršen pregled ušiju, data dijagnoza i konstatovano da pacijent već prima Eritromicin zbog infekcije uha. Konstatovano da bi joj u ćeliji bila potrebna temperatura blizu 30 stepeni, jer se ne kreće, pa je izvršena toplotna izolacija punjenim ćebetom i dopunskim prekrivačima, kao i da je ista neuslovna za ovu vrstu invalidnih osoba.

Prema pritvorskom zapisniku, podnosilac je spavala do 7:00 nakon čega je opet odbila hranu i piće, a u 8:30 je prebačena u ženski zatvor

Njuhol u Vejfkildu, gde je bila u pritvoru do poslepodneva, 23. januara 1995. godine.

Podnosilac predstavke je bila smeštena u zatvorsku bolnicu, gde je ćelija imala širi ulaz za potrebe invalidskih kolica, hidraulični bolnički ležaj i toalet sa osloncima za ruke. Podnosioca je pregledao zatvorski lekar koji je zabeležio od čega podnosilac boluje, pri čemu je isti konstatovao da bešika podnosioca predstavke nije u stanju da se u potpunosti isprazni, zbog čega je ista prinuđena na često mokrenje. Prilikom vršenja velike nužde, podnosiocu je neophodna pomoć jer nije u stanju da se sama obriše. Lekar je konstatovao koje se sve tegobe javljaju u zatvorskoj bolničkoj ćeliji: previše visok krevet i lavabo koji podnosilac ne može ni da dohvati, otežana pokretljivost jer se baterija u invalidskim kolicima postepeno prazni, podnosilac voli da pije voćne sokove ali ih ovde nema, ista je vegetarijanac i prilikom održavanja opšte higijene potrebna joj je pomoć.

U beleškama bolničarki koje su se starale o podnosiocu zabeleženo je da je jedna od njih tražila od upravnika dozvolu da se donese punjač za baterije za kolica, što je ovaj i odobrio. Pri tome je ista bolničarka opisala probleme koji se javljaju sa gđom Prays: potrebno ju je podići prilikom prebacivanja sa kolica u krevet i obratno, ako se ne okupa bar jednom dnevno postoji opasnost da se stvore rane, stalne urinarne infekcije zahtevaju da unese bar 2 l tečnosti dnevno, ali ista pije samo voćne sokove jer ne voli vodu, a u zatvoru se takvi sokovi ne služe. Bolničarke su takođe u svojim izveštajima konstatovale da jedna osoba veoma teško može sama da se brine o gđi Prays.

Podnosilac predstavke tvrdi da je 21. januara 1995. godine u večernjim časovima, prilikom obavljanja nužde doživela veliku neprijatnost i poniženje jer ju je na toalet podigla zatvorski čuvar-žena koja je nakon toga otišla, pa je na toaletu sedela sledeća 3 sata jer nije pristala da joj pri silasku pomogne muškarac. Kako nije bilo nijedne žene u okolini, na kraju je morala da dopusti da joj pomogne muškarac. U odgovoru na ovu tvrdnju, Vlada Ujedinjenog Kraljevstva je navela da je pomenute večeri dežurala samo jedna sestra koja nije mogla sama da podigne podnosioca predstavke, pa je za pomoć zamolila dvojicu muških članova osoblja.

Podnosilac predstavke je navela da joj je iste večeri medicinska sestra koja joj je pomagala pri vršenju nužde, skinula spavaćicu i otkrila donji deo tela pred tom dvojicom stražara. Vlada je negirala ovu tvrdnju, ukazujući da je gđa Prays podnela žalbu upravniku zatvora pre otpusta, ali da u njoj nije pominjala gornji događaj.

Prema odredbama o smanjenju kazne, navedenim u odeljcima 33. i 45. Krivičnog zakona od 1991. godine, podnosilac je morala da odsluži samo polovinu izrečene kazne, tj. tri i po dana. Pre odlaska pregledao ju je dr Kid koji je ustanovio da joj je potrebna kateterizacija zbog retencije mokraće.

Podnosilac tvrdi da je nakon izlaska iz zatvora imala zdravstvenih problema u trajanju od deset nedelja, što je po njenim tvrdnjama posledi-

ca postupanja sa njom u zatvoru, ali nije priložila nikakve medicinske dokaze kao potporu za ovu svoju tvrdnju.

Dana 30. januara 1995. godine gđa Prays je stupila u vezu sa advokatima u cilju podnošenja tužbe protiv Ministarstva unutrašnjih poslova. Odobrena joj je pravna pomoć.

b) Relevantno domaće pravo i praksa

U Ujedinjenom Kraljevstvu nije uobičajena praksa okružnog suda da određuje gde će optuženici biti pritvoreni. Zakon o zatvorima iz 1952. godine određuje da Državni sekretar (Secretary of State) upućuje zatvorenike u zatvor. Član 12. ovog zakona kaže sledeće:

„— zatvorenik, bilo da mu je izrečena kazna zatvora ili određen pritvor pred suđenje ili iz drugog razloga, može biti držan u bilo kom zatvoru.

— zatvorenici će biti držani u zatvorima koje će s vremena na vreme odrediti Državni sekretar, i mogu se njegovom odlukom za vreme služenja kazne izmestiti iz Zatvora u kome služe kaznu u bilo koji drugi zatvor.”

c) Postupak

Predstavka Evropskom sudu za ljudska prava je podneta 23. jula 1996. godine i zavedena pod brojem 33394/96. Podnosilac tvrdi da izricanje zatvorske kazne i postupak prema njoj dok ju je izdržavala predstavljaju povredu člana 3. Konvencije, prema kome: niko ne sme biti podvrgnut mučenju, ili nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

Nadalje, podnosilac tvrdi da sudija koji joj je izrekao kaznu nije vodio računa o njenom zdravstvenom stanju, već ju je neposredno poslao na izvršenje kazne. Takođe podnosilac tvrdi da je sa njom nečovečno postupano od momenta prijema u pritvor, zaključno sa izlaskom iz zatvorske bolnice.

Takođe, podnosilac tvrdi da još uvek pati od emotivnih i psihičkih posledica zlostavljanja u pritvoru i traži od Suda da joj dodeli 50.000 GBP, kao nadoknadu za nematerijalnu štetu.

Na kraju, podnosilac predstavke je tražila iznos od 4.000 GBP na ime sudskih troškova. Vlada je tvrdila da nije uobičajeno da sudija određuje u kom će se zatvoru služiti kazna, a da policijske i zatvorske vlasti imaju potpune podatke o opremljenosti policijskih stanica i zatvora, pa je prihvatljivije da se odluka o smeštaju osuđenika prepusti njima. Čak i da sudija nije uzeo u obzir specifične potrebe podnosioca, to samo po sebi ne bi predstavljalo povredu člana 3, osim ako je postojala realna opasnost od ozbiljnog zlostavljanja, što se u ovom slučaju po njihovom mišljenju

nije dogodilo. Specifične potrebe tužilje su uzete u obzir prilikom prijema u Njuhol, pa je podnosilac smeštena u zatvorsku bolnicu gde je imala pristup medicinskom osoblju koje joj je i pružalo potrebnu negu. Vlada je demantovala da su podnosiocu pomagali muškarci. Takode, Vlada je smatrala da je zahtev podnosioca koji se odnosi na odštetu preteran i nerazuman, naročito iz razloga što nije pružen nikakav dokaz da navodna trauma još uvek postoji. Na zahtev podnosioca za naknadu sudskih troškova Vlada nije imala primedbi.

d) Odluka suda

Prilikom odlučivanja Sud je vodio računa o tome da zlostavljanje mora da dostigne određeni minimalni nivo brutalnosti da bi potpalo pod dejstvo člana 3. Procena tog minimalnog nivoa je relativna i zavisi od konkretnih okolnosti slučaja, kao što su trajanje kršenja, fizičke i psihičke posledice u odnosu na žrtvu, a u nekim slučajevima bitni su i pol, godište i zdravstveno stanje žrtve. U proceni da li je postupanje bilo ponižavajuće u smislu člana 3, Sud uzima u obzir i to da li je u ponašanju državnog ili drugog javnog organa postojala namera.

Mišljenje je suda da su, obzirom da podnosilac predstavlja i Vlada nude različite verzije događaja od kog je prošlo dosta vremena i u odsustvu bilo kakvih nalaza domaćih sudova, značajni pismeni dokazi kao što su zapisnici službenih lica iz zatvora i zapisnici lekara.

Sud je stao na stanovište da je sudija, koji je podnosiocu koja je invalid, izrekao kaznu a nije vodio računa o tome da se ista smesti u ustanovu u kojoj će joj, obzirom na njeno zdravstveno stanje, biti pružena adekvatna nega.

Sud je ustanovio da je već u toku prve noći, prilikom boravka podnosioca u pritvoru, došlo do kršenja Konvencije, tj. člana 3, jer je lekar pozvan tek nakon više žalbi podnosioca na hladnoću, a pripadnici obezbeđenja u pritvoru nisu učinili ništa da se podnosilac prebaci na prikladnije mesto ili oslobodi.

Sud primećuje da su u zapisniku o prijemu podnosioca postojale beleške lekara i bolničarke u kojima je izražena zabrinutost zbog mogućih problema za vreme njenog odsluženja kazne, uključujući prilaz krevetu, vršenje nužde, održavanja higijene i unošenja tečnosti, kao i pokretljivosti u slučaju da se istroše baterije na invalidskim kolicima. Na osnovu ovoga upravnik zatvora je ovlastio osoblje da pokuša da pronade mesto za podnosioca u javnoj bolnici. Uprkos tome, podnosilac nije bila prebačena u javnu bolnicu jer ne pati od neke određene bolesti.

Najzad, nakon sprovedenog postupka, Sud je stao na stanovište da je u ovom slučaju izvršena povreda člana 3. Konvencije, jer držanje u pritvoru osobe sa ovakvim stepenom invaliditeta, a u okolnostima u kojima ista ne može normalno da spava, da se kreće niti da vrši nuždu, bez obzi-

ra što je našao da nije postojala namera nadležnih organa, predstavlja ponižavajuće postupanje.

Imajući u vidu odštetni zahtev podnosioca predstavke i sve gore navedeno, Sud je primenio član 41. Konvencije koji propisuje da „kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili njenog protokola, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo delimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj strani”. Obzirom na navedeno, Sud je stao na stanovište da je podnosilac pretrpeo moralnu štetu kao posledicu pritvora, a ta šteta ne bi mogla da bude nadoknađena samo konstatacijom da je povreda postojala, pa je odredio da se podnosiocu isplati odšteta u visini od 4.500 GBP. Pri tome je vodio računa da nije postojala namera nadležnih organa da se podnosilac predstavke ponizi, kao i to da je samo lišenje slobode trajalo veoma kratko.

Sud je usvojio zahtev podnosioca koji se odnosio na naknadu sudskih troškova i odredio da se isti isplati u celini, sa dodatkom poreza na dodatu vrednost, umanjeno za sve sume u obliku pravne pomoći koju je isplatio Savet Evrope.

Sve gore navedene iznose tužena država je po odluci Suda bila dužna platiti u roku od 3 meseca nakon pravosnažnosti presude, a za zaozlog je predviđena kamata od 7,5% na godišnjem nivou.

Ostatak zahteva podnosioca za pravičnu naknadu je odbijen.

e) Izdvojeno mišljenje sudije Brace zajedno sa sudijom Kostom

Ove sudije ističu da primarnu odgovornost u ovom slučaju ne snose policija ili zatvorske vlasti već pravosudne vlasti koje su poslale podnosioca direktno na izdržavanje zatvorske kazne. Dokumenta podneta sudu navode na zaključak da je bilo izvesnih nedostataka u vezi sa postupanjem prema osuđeniku od strane policije i zatvorskih vlasti, ali su one u velikoj meri posledica njihove nepripremljenosti da prihvate i da se stara-ju o osobi sa ovako visokim stepenom invaliditeta, a u uslovima neprikladnim za njene potrebe.

f) Izdvojeno mišljenje sudije Grevu

Ovaj sudija se složio sa mišljenjima gore pomenutih kolega. On smatra da je oduzimanje prava podnosiocu da ponese punjač za bateriju svojih kolica, kao i njeno držanje u uslovima u kojima je otežano obavljalala životne funkcije, povreda prava na telesni integritet. Ovaj sudija je mišljenja da su svi koji su učestvovali u zatvaranju podnosioca: sudija, policija i zatvorske vlasti, dali jednak doprinos kršenju člana 3. Konvencije.

Svako od pomenutih lica je mogao da spreči slanje podnosioca u pritvor pre nego što se obezbede adekvatni uslovi za njen prihvrat, a to su

uslovi kojima bi se osiguralo da njen tretman bude isti kao i tretman svih ostalih zatvorenika.

Takođe, sudija Greva smatra da su ovim tretmanom podnosioca prekršene ne samo Odredbe Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, već i kompletnog duha Standardnih minimalnih pravila za postupanje sa zatvorenicima od 1955. godine.

3. ISTORIJAT

Član 3. Konvencije predstavlja apsolutnu zabranu, što znači da se od njega ne može odstupiti ni u slučaju rata ili neposredne ratne opasnosti. Ovaj član sadrži zabranu mučenja, nečovečnog postupanja i ponižavajućeg postupanja.

Za definiciju gore pomenutih termina značajan je slučaj *Tajra* iz 1978. godine. Ovaj slučaj govori o maloletniku od 12 godina koji se potukao sa drugim maloletnikom, nakon čega ga je nadležni sud osudio na tri udara štapom. Na ovu presudu se Tajra žalio Evropskom sudu za ljudska prava, navodeći da je izrečenom kaznom povređen član 3. Konvencije, jer je kazna ponižavajuća. Imajući u vidu okolnosti slučaja, kao i vreme u kom je kazna izrečena, Sud je stao na stanovište da izrečena kazna nije prikladna za moderno doba, ali da u ovom slučaju ipak nije došlo do kršenja člana 3. Konvencije.

Pri tom je Sud odredio kriterijume, tj. stepen povrede koji mora biti ispunjen da bi se smatralo da je došlo do povrede navedenog člana. U skladu sa tim, mučenje predstavlja besraman oblik postupanja kojim se određenom licu nanose teške fizičke i psihičke povrede. Stav je suda da se mučenje može vršiti i radnjama prinude.

Nečovečno postupanje je blaži stepen povrede od mučenja koji takođe sadrži elemente fizičke i psihičke patnje.

Ponižavajuće postupanje postoji kada je pojedinim radnjama čovek povređen u svom samopoštovanju i kada gubi sposobnost moralnog samoodržanja, tj. drugim rečima kada trpi psihičke patnje.

Vrlo često sud prilikom ocene o povredi člana 3. dolazi do zaključka da isti nije povređen, ali da se krše neki drugi članovi Konvencije. Tako je u slučaju *Efstathiou protiv Grčke* doneo odluku (presuda od 18. 12. 1996. godine) da nisu povređeni članovi 3, 9. i član 2. protokola 1, a da je povređen član 13 (pravo na delotvoran pravni lek).

Vezano za ovu tematiku, veoma je značajan slučaj *Kalašnikov protiv Rusije* iz 1999. godine gde se pomenuti zatvorenik žalio na loše uslove u zatvoru: malu zatvorsku ćeliju, lošu ventilaciju, mali broj kreveta tako da su zatvorenici morali spavati na smenu, loš toalet koji je bio vrlo blizu kuhinje... Sud je ovde prilikom donošenja odluke vodio računa o standardima koje je propisao European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman and Degrading Treatment or Punishment (CPT), koji između ostalog propisuje da veličina zatvorske ćelije mora biti najmanje 7 m².

CPT se bavi pitanjima vezanim za uslove i tretman zatvorenika, tako da Sud prihvata normative koje on odredi. U ovom slučaju Sud je stao na stanovište da je došlo do povrede člana 3, člana 5. stav 3 (pravo na slobodu i sigurnost) i člana 6. stav 1 (pravo na pravično suđenje).

4. ANALIZA

Ustavna povelja Srbije i Crne Gore ne nabroja pojedinačno ljudska prava onako kako to čini Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, već kaže da se ona imaju poštovati zajedno sa manjinskim pravima i slobodama. Ustav Republike Srbije u članu 26. jamči poštovanje ljudske ličnosti i dostojanstva u krivičnom i drugom postupku, kao i u slučajevima ograničenja slobode i izvršenja kazne. Istim članom se takođe proklamuje zabrana mučenja, ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Tretmanom sa pritvorenicima i zatvorenicima se u domaćem zakonodavstvu bave sledeći zakoni: član 6. Osnovnog krivičnog zakona predviđa ograničenja prilikom izvršenja krivičnih sankcija: učiniocu krivičnog dela prilikom izvršenja sankcije mogu biti oduzeta ili ograničena određena prava samo u meri koja odgovara prirodi i sadržini te sankcije i samo na način kojim se obezbeđuje poštovanje ličnosti učinioca i njegovog ljudskog dostojanstva.

Član 148. Zakonika o krivičnom postupku opisuje postupak sa pritvorenicima, pa se navodi da se u toku samog postupka ne sme vredati ličnost i dostojanstvo pritvorenika. Isti član reguliše pojedina pitanja kao što su: odmor (predviđen je noćni odmor u kontinuitetu od 8 sati), boravak na vazduhu od 2 sata dnevno, posete, pošiljke, održavanje čistoće. Isti zakon predviđa da nadzor nad pritvorenicima vrši ovlašćeni predsednik suda. Pojedinim podzakonskim aktima, najčešće pravilnicima, regulišu se pitanja vezana za boravak osuđenih lica u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija. Tako je Pravilnikom o kućnom redu u zavodima zatvorenog i strogo zatvorenog tipa predviđeno da se prilikom prijema osuđenog prvo vrši njegova identifikacija, zatim pretresanje, privremeno oduzimanje predmeta, lekarski pregled i ispitivanje ličnosti osuđenog u prijemnom odeljenju, a nakon toga upravnik zavoda vrši raspoređivanje osuđenog. U drugoj glavi pravilnika je opisan položaj osuđenika, pa je predviđeno da svaki zatvorenik mora da ima 8 m³ prostorije za sebe, regulisana su pitanja vezana za osvetljenje i ogrevanje prostorija u kojima osuđenici borave, odevanje, posedovanje stvari za ličnu upotrebu, između ostalog i ortopedskih pomagala.

Važno je napomenuti da je u našoj zemlji predviđeno da se oboleli zatvorenici smeštaju u izdvojenu zatvorsku bolnicu u Beogradu, što znači da ne postoje takve bolnice u sklopu ustanova za smeštaj osuđenika i pritvorenika. Razlog za postojanje jedne izdvojene institucije ovog tipa leži verovatno u razlozima nedostatka finansijskih mogućnosti za njihovo opremanje.

5. ZAKLJUČAK

Iz svega navedenog se vidi da domaći propisi sadrže odredbe kojima je ustanovljena zabrana mučenja i nečovečnog postupanja, međutim, nije precizirano koje se radnje imaju smatrati radnjama kojima se vređa ljudsko dostojanstvo i ličnost osuđenika, niti su ovi pojmovi definisani onako kako je to učinjeno i evropskoj Konvenciji, što i dalje ostavlja prostora za zloupotrebe.

Član 3. Konvencije je opšteg karaktera, pa se stoga njegova primena ne može ograničiti samo na postupak pred državnim organima. Kao takav, on predstavlja opštu zabranu koju moraju poštovati kako javne ustanove, tako i sva ostala pravna i fizička lica. Slučaj *Prays protiv Velike Britanije* je veoma značajan jer pokazuje da se kršenje člana 3. Konvencije može desiti i u visoko civilizovanim državama kao što je Velika Britanija. Slučaj je značajan i za pitanje pritvorskog i zatvorskog tretmana invalida. U organizaciji i opremanju ustanova za zatvorski smeštaj invalida veliku pomoć daju i razne institucije kao što je gore pomenuti CPT, koje propisuju kriterijume kojih bi nadležni organi u državama članicama Saveta Evrope trebalo da se pridržavaju. Pomenuti slučaj je značajan i iz razloga što je doprineo definisanju pojmova mučenja, nečovečnog i ponižavajućeg postupanja, pa su time otklonjene razne nedoumice oko njihovog tumačenja.

Iz svega navedenog, možemo zaključiti da se kršenje člana 3. i dalje dešava, ali da se pojam mučenja, nečovečnog i ponižavajućeg postupanja u modernom dobu razlikuje od nekadašnjeg, pa tako danas i relativno blaži stepen povrede predstavlja kršenje pomenutog člana.